

UNIVERSITEIT TWENTE.

Voorzitter Universiteitsraad

COLLEGE VAN BESTUUR

VAN
drs. F.B.J.M. Bouwens
T 053-4891089
f.b.j.m.bouwens@utwente.nl

DATUM
28 februari 2014
ONS KENMERK
S&B/402.037/mb

PAGINA
1 van 5
BIJLAGEN
-

ONDERWERP

Samenvoeging sociale wetenschappen

Geachte Voorzitter,

In aansluiting op de brief aan de Voorzitter en leden van de UR, d.d. 4 februari jl., en in reactie op de discussie in de UR vergadering van 12 februari jl., wil het College van Bestuur in deze brief de noodzaak en urgentie van de samenvoeging van de faculteiten GW en MB aan de UT aangeven, en daarmee tevens de noodzaak van een bestuurlijke fusie van deze faculteiten als eerste stap. Tevens zullen wij nader ingaan op de hieraan verbonden mogelijke nadelen en risico's.

Een belangrijke, recente ontwikkeling aan de UT is het reeds ingezette proces om te komen tot een nieuwe aanscherping van de instellingsstrategie. De hierbij naar voren gekomen uitgangspunten vormen tevens een belangrijk kader om de noodzaak tot fusie te begrijpen. Voor de UT als geheel geldt dat het niet een technische universiteit pur sang is, maar zij vanuit haar multidisciplinaire aanbod iets extra's te bieden heeft. De combinatie van sociale, technische en ingenieurswetenschappen was reeds in de beginjaren een belangrijk uitgangspunt van de THT, en is nog steeds één van de meest profilerende eigenschappen van de UT. De sociale wetenschappen zijn een onmisbaar onderdeel van dit profiel. Door het proces van herijking van onze instellingsstrategie is het nu de tijd om weer krachtig invulling te geven aan de sterke punten van de UT die ons internationaal onderscheiden en profileren. We denken hierbij aan een aanscherping van ons 'High Tech Human Touch'-profiel. Onze kracht en uniciteit liggen in de combinatie en verbinding van disciplines binnen en tussen bèta en gamma. In onze identiteit staat de relatie tussen technologie en maatschappij centraal. Om effectief samen te kunnen werken en succesvol te kunnen zijn, is expertise, kwaliteit, en een multidisciplinaire invalshoek, zowel aan gamma als aan bètakant, belangrijk. Voor de toekomst van de UT zijn sterke sociale wetenschappen net zo essentieel als sterke technische en ingenieurs-wetenschappen.

De sociale wetenschappen aan de UT staan echter onder druk. Het onderzoeksvolume is niet groot vergeleken met de algemene universiteiten en wordt zelfs steeds kleiner. Wanneer deze ontwikkeling niet wordt gekeerd, wordt het voor de sociale wetenschappen aan de UT, en daarmee voor de UT als geheel, lastig om nationaal en internationaal het gewenste profiel krachtig neer te kunnen zetten, en daarmee kansrijk en succesvol te kunnen zijn in onderzoekprogramma's en subsidierondes, en een aantrekkelijke en interessante propositie te kunnen zijn voor (inter)nationaal toptalent en bedrijfsleven. Juist onder deze omstandigheid moet er scherp worden ingezet.

De urgentie om op deze punten nu in actie te komen, hangt samen met het hoge tempo waarmee het kennislandschap verandert. Met het ministerie van OCW heeft de UT, zoals elke universiteit, prestatieafspraken gemaakt die moeten leiden tot een hogere kwaliteit in onderwijs en onderzoek en een sterker en meer onderscheidend profiel. Onze uitgangspositie is goed, maar evenals de andere HO

DE ONDERNEMENDE UNIVERSITEIT

Postbus 217
7500 AE Enschede
www.utwente.nl

instellingen staan we voor een fikse uitdaging. De ontwikkelingen en veranderingen in het wetenschapsbestel zijn ingrijpend. In feite komt het er op neer dat de rol en het takenpakket van de universiteit in hoog tempo veranderen. Naast wetenschappelijke impact wordt van de universiteiten steeds meer maatschappelijke en economische impact gevraagd. En naast de excellente kwaliteit van onderzoek en onderwijs, worden ook het valoriserend vermogen, de sterkte van het netwerk, en de kracht van publieke en private partners onderscheidende elementen. Onderzoek en onderwijs moeten meer aansluiten bij de behoeften van het individu (talentontwikkeling, leven-lang-leren), de vragen uit de samenleving (sociale vernieuwing, global challenges), en de stimulering van de kenniseconomie (innovatie, business development, publiek-private samenwerking). Voeg hieraan toe de lagere overheidsbijdrage, het toenemend belang van alternatieve financieringsbronnen (nationaal én internationaal), en de internationale 'war on talent', en het wordt evident dat universiteiten hierop moeten ageren.

We kunnen alleen onze positie handhaven wanneer we een unieke propositie neerzetten en versterken. Het is de stellige overtuiging dat de propositie van gedrag, management en bestuur aan de UT sterker kan. We moeten ons scherper profileren. De sociale wetenschappen kunnen meerwaarde halen uit specifieke UT sterktes, zoals de samenwerking met bèta en engineering, de multidisciplinaire invalshoek, en de ondernemende houding. De inbedding in de UT biedt sterk profilerende kansen. Door het leggen van contextrijke combinaties en verbindingen met technologie en engineering kunnen de sociale wetenschappen in Twente een kansrijk, eigen, onderscheidend profiel opbouwen. Maar dan we moeten de dynamiek dit moment wel willen grijpen en gezamenlijk inzetten op een hoogwaardige en krachtige UT. Als we nu geen stappen zetten, raken we deze bijzondere omstandigheid kwijt en dreigt de weg van uitstel naar afstel - het is nu of nooit.

Om in de komende jaren een effectieve bijdrage te kunnen leveren aan het 'High Tech Human Touch'-profiel en aan de doelstellingen van de UT is een versterking van de sociale wetenschappen in ons aller belang. In samenwerking met prof.dr. A. Need en prof.dr. E. Giebels heeft de nieuwe decaan, prof.dr.ir. A. Mouthaan het proces geïnitieerd om gezamenlijk met docenten en onderzoekers een meerjarenvisie en ambitieus plan te ontwikkelen. Het doel is de uitkristallisering van een sterk en onderscheidend profiel, de selectie van gezamenlijk gekozen en gedefinieerde speerpunten, en de versterking van de kwaliteit van onderwijs en onderzoek. Het CvB wil de versterking en focussering van de sociale wetenschappen ondersteunen met een extra investering van 2 M€.

Want wat zijn de uitdagingen waar de sociale wetenschappen aan de UT voor staan? Het onderzoek is op onderdelen weliswaar uitstekend, maar over de gehele linie gezien versnipperd en beperkt zichtbaar. Het onderwijs kent een grote onderwijslast en smalle masters. En ook binnen de eigen organisatie zijn de sociale wetenschappen kwetsbaar, want - zelfs na een samenvoeging - is het een relatief kleine faculteit, met de op één na kleinste begroting en een beperkt onderzoeksbudget.

In de afgelopen periode zien we een specifiek probleem waar de sociale wetenschappen voor staan, namelijk de gevoeligheid voor demografische ontwikkelingen en fluctuaties in studentenstromen. De opleidingen krimpen nu twee jaar op rij en de vooraanmeldingscijfers duiden niet op een kentering. We slagen er niet in onze ambities - stijging dan wel stabilisatie op een flink hogere instroom - te realiseren. Uit de laatste Keuzegids (2014) blijkt dat de sociaalwetenschappelijke bacheloropleidingen landelijk gezien lager scoren dan gemiddeld. Ook binnen de UT scoren ze het laagst. De laatste inschrijf- en instroomcijfers voor het komend academisch jaar bevestigen de negatieve trend. De instroom in onze bacheloropleidingen gedrag en maatschappij is lager dan het landelijk gemiddelde (bron: 1cijferHO). In vergelijking met vorig jaar neemt deze af, terwijl landelijk een groei wordt geconstateerd. In de gewogen tussenstand van de vooraanmeldingen bachelor 2014 (d.d. 10/02/14, bron studielink) krimpen de faculteiten Gedragswetenschappen en Management & Bestuur ten opzichte van hetzelfde moment vorig jaar. De andere faculteiten aan de UT laten een gemiddelde groei zien.

De neerwaartse trend in de vooraanmeldingen is ook zichtbaar in de omzetting naar de daadwerkelijke inschrijving. Gedrag en maatschappij (en economie) scoren hierop duidelijk lager dan techniek en gezondheid. Gamma-studenten zijn dan wel minder gebonden en honkvast dan bijv. de technisch georiënteerde studenten, maar het betekent ook dat we er blijkbaar niet in slagen om zodanig aantrekkelijke en onderscheidende opleidingen aan te bieden waardoor twijfelaars worden overtuigd. De grotere mobiliteit onder de bachelorstudenten gedrag en maatschappij is tevens terug te zien in de

effecten van de harde knip. Met name aan de gammakant leidt de harde knip namelijk tot vertrek, waarbij studenten overwegend kiezen voor een overstap naar de grote universiteiten in de Randstad. Enerzijds slagen we er blijkbaar niet in om deze studenten te behouden, anderzijds leidt dit tot een lage in/doorstroom in de masters. Daarbij hebben we ook nog eens te maken met het feit dat 80% van de Duitse studenten na het behalen van de bachelor de UT verlaat.

De prognoses op het vlak van de studentenstromen in de bachelor-masters zijn niet positief. Men voorspelt een sterke groei in mobiliteit. Over enkele jaren zal ong. 40% van de derdejaars studenten de overstap naar een andere instelling overwegen. Het sociaalwetenschappelijke domein zal hier meer mee te maken krijgen dan de technische/science kant, omdat deze sterker nationaal georiënteerd is en omdat naar verwachting de financiering van de masters zal gaan veranderen. Voor de sociaalwetenschappelijke masters zal een beroep worden gedaan op eigen financiering door de student, terwijl in de technische/science masters de overheid of de industrie zullen gaan meefinancieren.

In de ontwikkeling van een meerjarenvisie en ambitieus plan kunnen de problemen waar de sociale wetenschappen nu voor staan, gericht worden aangepakt. Ingebed in een duidelijke inhoudelijke visie en meerjarig perspectief worden problemen uitdagingen. De visie en het profiel die binnen de sociale wetenschappen worden ontwikkeld, vormen - zowel inhoudelijk als procesmatig - een integraal onderdeel van de Vision 2020 van de UT. De integratie van gedrag, bestuur en management moet de sociale wetenschappen binnen de UT in staat stellen om:

- een effectieve bijdrage te kunnen leveren aan de aanscherping van het profiel en de doelstellingen van de UT in de komende jaren;
- vanuit een integrale en meer gelijkwaardige samenwerking van bèta en gamma in te kunnen spelen op de externe ontwikkelingen;
- eenvoudiger combinaties en verbindingen met technologie aan te gaan, wat bijdraagt aan een uniek profiel van gamma;
- kansrijker te zijn in onderzoekprogramma's en subsidies (zie bijv. NWO Zwaartekrachtprogramma en 'societal challenges' in Horizon 2020 waar multidisciplinariteit, excellente kwaliteit, toepassingsgerichtheid, en samenwerking met publieke en private partijen belangrijke criteria zijn);
- aantrekkelijker te zijn voor toptalent (van regionaal tot internationaal, student én medewerker);
- een betrouwbare partner te zijn in samenwerkingen en consortia (groter in omvang en robuuster in organisatie);
- met duidelijk onderscheidend profiel in master en bachelor-opleidingen minder kwetsbaar te zijn voor demografische ontwikkelingen en fluctuaties in studentenstromen.

Alleen een fusie van de faculteiten Gedragwetenschappen en Management & Bestuur maakt de versterking van de sociale wetenschappen mogelijk. Dat is onze overtuiging mede na afweging van de andere opties, zijnde alleen een bestuurlijke samenvoeging of handhaving van de bestaande situatie. De eerste optie om de faculteiten alleen op bestuurlijk niveau samen te voegen, is uiteindelijk ontoereikend. De beoogde doelen van de samenvoeging, zoals de uitkristallisering van een sterk en onderscheidend profiel, de selectie van gezamenlijk gekozen en gedefinieerde speerpunten, de versterking van de kwaliteit van onderwijs en onderzoek vereisen een aanpak over de volle breedte van alle sociaalwetenschappelijke activiteiten. Dit kan alleen door alle docenten en onderzoekers samen in een 'bottom up' proces worden vormgegeven. En ook alleen een inhoudelijk gedreven samenvoeging maakt een efficiëntere en effectievere bestuurlijke organisatie en ondersteuning mogelijk die zowel voldoende robuust zal zijn om bestuurlijke daadkracht en doorzettingsvermogen te etaleren, als ook voldoende flexibiliteit en spankracht heeft om op de nieuwe kansen en uitdagingen in te spelen.

De tweede optie, om op dezelfde voet door te gaan en de beide faculteiten bestuurlijk en strategisch een eigen koers te blijven laten varen, is bestuurlijk gezien niet te verantwoorden. Het biedt geen soelaas voor de uitdagingen waar de faculteiten voor staan. De ontwikkeling van een sterk profiel op speerpunten en

de robuuste ontwikkeling en organisatie van onderzoek en onderwijs kunnen dan niet adequaat worden opgepakt. Indien nu niet de verantwoordelijkheid wordt genomen om de benodigde stappen te zetten, zijn de volgende marginaliserende scenario's niet ondenkbeeldig:

- het gamma-onderzoek en -onderwijs wordt een onderdeel van de technische en engineering-opleidingen en -projecten. De in deze context minder relevante activiteiten zullen dan op termijn verdwijnen;
- de gamma-activiteiten zullen gaandeweg overgaan naar andere universiteiten of worden omgezet in HBO-opleidingen. Zulke externe inpassingen zullen geschieden op basis van geschiktheid en minder geschikte onderdelen zullen komen te vervallen.

In de gesprekken met de Faculteitsraden en de UR zijn mogelijke nadelen en risico's van een fusie expliciet benoemd. Het is goed om deze in het licht van de beoogde doelen te bezien:

- Er bestaan cultuurverschillen tussen beide faculteiten. En hiermee samenhangend; een fusie leidt tot een verondersteld verlies van de eigen identiteit.

De vorming van de nieuwe faculteit betekent niet dat een nieuwe discipline wordt gecreëerd. De samengevoegde faculteit kent en behoudt de bestaande disciplines inclusief hun eigen (inter)nationale positie, 'peers' en ontwikkelingsdynamiek. Samenvoeging creëert meerwaarde omdat het synergie bevordert; de gemeenschappelijke wetenschappelijke basis die er nu reeds in ruime mate is, kan nog beter geëxploiteerd worden. De integratie van gedrag, bestuur, en management maakt in het onderzoek en onderwijs nieuwe verbindingen en samenwerkingen mogelijk, binnen en buiten de faculteit. Langs disciplinaire lijnen zal gekeken worden welke 'cross-overs' en 'interfaces' de meeste kansen bieden. Het streven is een krachtig sociaalwetenschappelijk domein met een zelfbewuste visie op 'High Tech Human Touch'.

- Een fusieproces kan leiden tot teveel interne gerichtheid en een af dwalen van wat echt belangrijk is en waar wetenschappers mee bezig willen zijn, namelijk het onderzoek en onderwijs.

In het 'bottom up' proces dat moet leiden tot een gezamenlijk gedragen visie en profiel voor de nieuwe faculteit staat de inhoud van onderzoek en onderwijs juist centraal. Vanuit de eigen sterktes en kracht van het onderzoek en onderwijs wordt de visie opgebouwd. De huidige facultaire grenzen werken in dit proces belemmerend.

- Door gebrek aan gevoel van urgentie en noodzaak van de fusie roept deze weerstand bij de medewerkers op.

Gezien de externe ontwikkelingen rond financiering en profilering en de grote inhoudelijke rol en positie van de sociale wetenschappen in de Vision 2020 van de UT, kan het CvB enig uitstel van actie niet verantwoorden. Samen met het bestuur a.i. zal het CvB de urgentie en noodzaak van het versterken van het gammadomein blijven uitleggen en benadrukken. Zonder krachtig en onderscheidend profiel, zonder versterking van de kwaliteit van onderwijs en onderzoek, en zonder focus en massa op speerpunten kunnen de sociale wetenschappen niet effectief bijdragen aan het 'High Tech Human Touch'-profiel, zullen ze minder kansrijk zijn in onderzoekprogramma's en subsidies, en minder aantrekkelijk zijn voor toptalent.

- Het voornemen roept weerstand op bij medewerkers door het historisch gegroeide en heersende gevoel dat het CvB wil fuseren ongeacht wat de medewerkers daar van vinden.

Door het maken van een scherpe en heldere keuze wil het CvB de medewerkers visie en perspectief bieden. Het doel is een sterke faculteit met een onderscheidend profiel op zelfgekozen speerpunten. De kern en kracht van de UT ligt in de combinatie van gamma- en bètadisciplines. Om dit profiel waar te kunnen maken, is een krachtig en hoogwaardig sociaalwetenschappelijk domein essentieel. Welke inhoudelijke koers de faculteit wil gaan varen, zal door de medewerkers zelf in gezamenlijkheid worden ingevuld en uitgevoerd.

UNIVERSITEIT TWENTE.

DATUM
28 februari 2014

ONS KENMERK
S&B/402.037/mb

PAGINA
5 van 5

We verwachten dat dit een hernieuwd elan en enthousiasme teweeg zal brengen, en de medewerkers trots zullen zijn op de nieuwe faculteit. Het CvB nodigt de medewerkers van de faculteiten Gedragswetenschappen en Management & Bestuur uit om vanuit deze context op korte termijn aan de slag te gaan en plannen te gaan ontwikkelen.

Tenslotte, het CvB vraagt op dit moment de UR om instemming met de eerste noodzakelijke stap in dit proces, te weten de bestuurlijke fusie. Ten aanzien de inhoudelijke keuzes en de organisatorische maatregelen zal de verantwoordelijkheid bij het bestuur van de gefuseerde faculteit in afstemming met de gecombineerde medezeggenschap komen te liggen.

Namens het College van Bestuur,

Mr. H.J. van Keulen,
Secretaris van de Universiteit